

СТАНОВИЩЕ

доц. д-р Ценка Георгиева Часовникарлова

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН

Относно: материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН по област на висше образование 4.3. „Биологични науки“, професионално направление „Екология и опазване на екосистемите“

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 38 от 28.04. 2023 г. и в интернет-страница на ИБЕИ, БАН за нуждите на секция „Биомониторинг и екологичен риск“ към отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология“, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Йордан Спасов Кошев от секция „Биомониторинг и екологичен риск“, отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология“ към Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Представеният от д-р Й. Кошев комплект материали е в съответствие с държавните изисквания (ЗРАСПБ), изискванията на БАН и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН. Кандидатът участва в конкурса с общо 30 научни труда, от които 20 научни публикации и 10 глави от книги. Приемат се за рецензиране 20 научни труда и 2 глави от книги. Според ЗРАСПБР под глава от книга се разбира „е обособено подразделение от основния текст на научен труд, който има научен редактор и/или научни рецензенти, и в което се разглежда отделен проблем или въпрос от общата тема, дефиниран в заглавието или означен с номер, публикуван в непериодично научно издание, което притежава съответно ISSN или ISBN“. Поради това приемам материалите, представени като 9 глави от „Атлас на инвазивните чужди видове от значение за Европейския съюз“ като една глава, както е и обозначена в съдържанието - „Бозайници“, от стр. 126 до стр. 163 (общо 37 стр.), което отговаря на представата за глава от книга. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, е както следва: 5 публикации в Q1, 6 публикации в Q2, 4 публикации в Q3, 3 – в Q4 и 2 научни разработки от конференции, не реферирани в WoS и Scopus. Научните разработки на д-р Кошев са отпечатани в авторитетни научни издания като *Molecular Ecology* (IF 6.494), *Diversity*

(IF 3.031), *Journal for Nature Conservation* (IF 2.831) и др. Научните разработки на д-р Кошев са получили признание сред международната научна общност, отразено в общо 124 цитации (<https://www.scopus.com/results/results.uri?cc=10&sort=cpf&src=s&st1=Koshev&st2=Yordan&nlo=1&nlr=20&nls=countf&sid=62394cdbaee922c6d4c429d8cd9972f7&sot=anl&sdt=aut&sl=38&s=AUID%28%22Koshev%2c+Yordan+S.%22+55797150300%29&ss=cpf&ps=rf&editSaveSearch=&origin=resultslst&zone=resultslst>). От представените за конкурса 100 цитации, 82% са в списания с IF, а останалите са реферирани с Scopus. Общият h-фактор на кандидата е 6 (<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55797150300>). Наукометричните показатели на кандидата съответстват на заложените минимални изисквания чл. 26 от ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания и за заемане на академични длъжности в БАН (2018): показател А- 50 т./от 50т., показател В - 117 т./от 100т., показател Г – 244 т./от 220 т., показател Д – 200 т. /от 60т.

Научната продукция на кандидата е съпроводена от впечатляваща проектна дейност и активно участие в научно-изследователски форуми. Д-р Й. Кошев е участвал в 24 научни проекта, от които 4 международни, като е ръководил 2 от тях и е бил отговорник на определени задачи по другите 2 проекта. Д-р Кошев е ръководил 1 проект с НФНИ и е участвал в още 18 национални проекта с министерства и други ведомства. Участвал е в 16 международни и 14 национални научни форума. Кандидатът е бил научен ръководител на един успешно защитил докторант, на един дипломант и трима стажанти. Д-р Кошев е член на 5 национални експертни органа в областта на опазване на околната среда.

Всички посочени науко-метрични показатели са доказателство за два важни извода: 1. Кандидатът има разнообразна, богата и напълно отговаряща на изискванията за длъжността „доцент” научна дейност; 2. Той е известен изследовател в национален и международен план с разработките си в областта на изследване и реинтродуциране на европейския лалугер, за което се съди по значителния брой проекти и цитирания на неговите научни трудове.

Общото впечатление от представената по конкурса документация след направения подробен анализ е, че цялостната научната дейност на д-р Кошев може да бъде характеризирана като разнообразна и с необходимите науко-метрични показатели.

2. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Приноси с фундаментален характер

➤ **Филогеографски, молекулярно-генетични и цитогенетични изследвания на *S. citellus*** – проучено е генетично разнообразие и изменчивост на *S. citellus* в целия му ареал;

реконструирана е филогеографията на вида на базата на 915 индивида, анализирани чрез мтДНК последователности (цитохром *b*) и 12 ядрени микросателитни маркера; доказано е разделянето на две основни географски групи – северна и южна; характеризиране на модела на вариация на половите хромозоми; доказано е, че България е център на видообразуване за вида и тук видът има най-голямо генетично разнообразие.

➤ **Проучване на поведението и междувидовите взаимоотношения на *S. citellus*** – описани са форми на междувидово поведение на *S. Citellus* с представители на други класове животни и бозайници, документирано е агресивно и хищническо поведение, както и симбиоза с безгръбначни (мравки).

➤ **Дребните бозайници – моделни обекти за екологични проучвания** – проучено е влиянието на факторите на околната среда (автомобилен трафик) върху смъртността на различни класове гръбначни животни и е доказана различната степен на уязвимост на различните групи; проучена е честотата на албинизъм при дребни бозайници и е доказано чрез фотокапани присъствието в България на степния пор.

Приноси с научно-приложен характер

➤ **Проучване на разпространението и влиянието на чужди инвазивни видове в България** – установено е разширяването на ареала на ондатрата, нутрията и енотовидното куче у нас; доказано е хищничество на енотовидното куче спрямо къдроглавия пеликан, напуснал в резултат гнездовите си местообитания; анализирано е отрицателното въздействие на избягали от фермите нутрии върху биоразнообразието и икономиката на съответните райони; разгледано е моментното състояние на чуждите инвазивни видове в България (към 2016 г.) и очертани възможните пътища за навлизане у нас на 9 вида бозайници.

➤ **Адаптация на *S. citellus* при транслокация на индивиди с природозащитна цел** – проведено е мултидисциплинарно проучване, съпътстващо реална природозащитна дейност при подсилване на колония на *S. citellus* – измерени са нивата на стрес, преноса на паразити, чрез радиотелеметрия е проучено пространствено поведение по време и след освобождаването на реинтродуцираните индивиди, установен е ключовият период за установяване на новите индивиди. В резултат на това е регистриран по-висок успех на реинтродукцията в България, в сравнение с тази в Централна Европа и са разработени конкретни насоки за успешна реинтродукция.

3. Обобщаващ коментар и лични впечатления

Анализът на професионалното развитие на д-р Й. Кошев показва, че той се е оформил като изследовател с ясно изразен профил и висока квалификация, напълно отговарящи и

съвпадащи с тематиката на обявения конкурс за „доцент“. Активната му публикационна дейност по обем, съдържание и качество покрива изискванията за заемане на длъжността. Научно-изследователската дейност на кандидата оценявам като изключително комплексна. Той разработва важни проблеми от консервационната биология, екологията и природозащита на бозайниците, и ги разглежда многоаспектно.

Имам лични впечатления от д-р Кошев още от далечната 2001 г. Той работи активно, целенасочено и конструктивно, подкрепя студентите си. Считам, че е намерил своя обособена ниша в зоологичните изследвания и упорито се стреми към нейното разширяване по посока на участие в научни проекти и колаборация с чужди учени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържатели се в тях научни и научно-приложни, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Научния съвет на ИБЕИ, БАН за избор на гл. асистент д-р Йордан Спасов Кошев на академичната длъжност „доцент“ в ИБЕИ, БАН по професионално направление 4.3 Биологически науки, професионално направление: „Екология и опазване на екосистемите“.

06.08. 2023 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Ценка Часовникова